

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська політехніка»
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНІ
АСПЕКТИ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ
ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ**

Колективна монографія

За редакцією професора М. М. Меркулова

Одеса-Ізмаїл
Фенікс
2022

*Рекомендовано до друку вченою радою
Державного університету «Одеська політехніка»
(протокол № 3 від 26.10.2021 р.)*

Рецензенти:

Дубницький В. І. – д-р економічних наук, професор Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;
Лисюк В. М. – д-р економічних наук, професор Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України;
Соколи І. І. – д-р економічних наук, професор Державного університету «Одеська політехніка».

*Відповідальний редактор –
доктор економічних наук, професор В. І. Захарченко*

Соціально-економічні та науково-технологічні аспекти
безпекоорієнтованого розвитку прикордонного регіону :
колективна монографія / за ред. М. М. Меркулова ; відп. ред. В. І.
Захарченко. – Одеса-Ізмаїл : Фенікс, 2022. – 220 с.

ISBN 978-966-928-752-6

У монографії узагальнено напрацювання з визначення підходів до соціально-економічного та науково-технологічного розвитку прикордонного регіону в сучасних мінливих умовах ринкового середовища, який може ефективно функціонувати за умов інтеграції до європейського економічного простору, що потребує розроблення власної політики і стратегії відповідних аспектів функціонування як стійкої системи, забезпечення формування відповідної громадської ідеології з конкурентоспроможності.

Призначена для наукових співробітників, викладачів, аспірантів, читачів, що зацікавлені проблемами сучасної регіональної економіки.

УДК 332.145

ISBN 978-966-928-752-6

© Колектив авторів, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. МІЖРЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНА	10
1.1. Формування сучасної інноваційно-інвестиційної політики України у межах реалізації концепції «Індустрія 4.0».....	10
1.2. Удосконалення механізму управління промисловим розвитком України на принципах і основах концепції «Індустрія 4.0».....	40
1.3. Пріоритети формування науково обґрунтованої технологічної політики України та її регіонів.....	70
1.4. Сучасні аспекти формування стратегії соціально-економічного та науково-технологічного розвитку регіону.....	102
РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ	113
2.1. Програми соціально-економічного розвитку як інструмент програмно-цільового підходу розвитку регіону.....	113
2.2. Методичне забезпечення оцінки рівня диференціації соціально-економічного розвитку регіонів і визначення оптимальної величини міжбюджетних фінансових потоків.....	130
2.3. Теоретико-методологічне обґрунтування сучасного транскордонного регіоналізму і формування транскордонного ринку.....	138
2.4. Використання програмно-цільового підходу в системі управління процесами залучення інвестицій в прикордонні регіони.....	149
2.5. Характер конфіденційної інформації у заходах з конкурентної розвідки.....	160
2.6. Транскордонне співробітництво та загрози економічного росту (на прикладі Одеської області).....	175
2.7. Тенденції розвитку організаційного дизайну та методичні засади їх реалізації в сучасних умовах господарської діяльності.....	186
ПІСЛЯМОВА	207
КОЛЕКТИВ АВТОРІВ	209

- пріоритетного розвитку інфраструктури транспорту, зв'язку, сфери послуг, торгівлі, складських мереж;
- прискорення створення повноважень зони вільної торгівлі між Україною та ЄС;
- визначення депресивних територій в транскордонних регіонах та їх державної підтримки;
- інтеграції прикордонних областей України до європейських регіональних структур тощо.

Література:

1. Коваленко С.І. Концепція транскордонних кластерних систем в контексті розвитку технологічного укладу. *Вісник THEU*. № 3, 2014. С. 100-112.
URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4712/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.pdf> (дата звернення: 01.11.2021).
2. Дергачов В.А. Геополитический словарь-справочник. Киев: КНТ, 2009. 592 с.
3. Кластеризация транскордонного сотрудничества в контексте евроинтеграции Украины: монография / за ред. В.І. Захарченко. Одеса: Бахва, 2017. 100 с.
4. Коваленко С.І. Транскордонні кластерні системи – інститути розвитку нового технологічного укладу. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 3 (54). С. 217-224.
5. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво: посібник. Київ: Видавництво «Крамар», 2011. 259 с.
6. Мікула Н.А. Міжрегіональне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН, 2004. 395 с.

2.4. Використання програмно-цільового підходу в системі управління процесами залучення інвестицій в прикордонні регіони

Економічний комплекс держави – це інтегрована система регіональних господарських комплексів, кожен з яких з певною часткою автономності в рамках загальнодержавних законів і функціонує як цілісна територіально-економічна одиниця. В даний час основна господарська діяльність здійснюється в регіонах. Регіонам також надано право самостійно вирішувати економічні проблеми, в рамках національного законодавства встановлювати міжрегіональні зв'язки і зв'язки з іноземними державами. Кожен регіон України, в тому числі і прикордонний, має притаманні йому підходи до використання природних ресурсів, особливості їх розміщення, національні та історичні риси, свою структуру господарства, рівень економічного розвитку, спеціалізацію [5].

Розкриття сутності поняття «регіон» передбачає огляд тих функцій, які об'єктивно притаманні цьому адміністративно-територіальному утворенню. Без виявлення останніх неможливо зрозуміти роль і значення регіону в соціально-економічному та політичному розвитку суспільства.

Важливою функцією регіональної економіки є спеціалізація регіону, яка виступає у формі як внутрішньої, так і зовнішньої функції. У першому випадку внутрішня функція виражається в пріоритетному розвитку якої-небудь однієї або декількох галузей регіональної економіки, що має домінуюче значення в регіональному господарському комплексі.

Зовнішня функція спеціалізації регіону визначається тим об'ємом і структурою виробництва товарів і послуг, які підуть не тільки на задоволення внутрішньорегіональних потреб, а й на їх реалізацію в інших регіонах країни.

Виведені функції пов'язані з регіональною економікою як цілісною господарською системою, локалізованою адміністративно-територіальними кордонами і регіональним ринком.

Ступінь ефективного виконання регіонами своїх функцій зал

ряду факторів, до числа таких факторів слід віднести:

- рівень розвитку народногосподарського комплексу регіону;
- ступінь забезпеченості трудовими ресурсами та рівень їх кваліфікації;
- унікальні властивості регіону, що мають цінність в масштабах країни і за загальносвітовими мірками;
- ступінь забезпеченості регіону ресурсами;
- соціально-політична стабільність в регіоні;
- геополітичне становище регіону.

Крім того, ступінь ефективного виконання цих функцій впливає на інвестиційну привабливість регіону і можливості залучення інвестицій на його розвиток.

В Україні 15 областей мають кордон з іншими державами: Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська – межують з Білоруссю; Вінницька – з Молдовою; Львівська, з Польщею; Чернівецька, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька – з Росією; Івано-Франківська, – з Румунією; Чернівецька – з Молдовою та Румунією, Закарпатська – з Румунією, Словенією та Угорщиною; Волинська – з Білорусією і Польщею, Одеська – з Молдовою і Румунією (це без морських кордонів) і Чернівецька – з Молдовою і Румунією. Тобто Україна межує з 7 державами.

Прикордонні території нашої держави, які розташовані у межах транскордонних регіонів, мають особливий політичний, соціальний та економічний статус. Найбільш виразно вказані особливості проявляються у процесі формування елементів регіонального інституційного середовища, а також окремих складових економічного устрою на регіональному рівні, включаючи якість людського та соціального капіталу відповідного регіону, розвиток його інфраструктури, специфіку інвестиційного клімату [1, с. 250]. Окремо слід відзначити значимість транскордонного впливу на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів на прикордонних територіях України. Адже близькість до кордону, особливо з ЄС, дає змогу інтенсифікувати трансфер технологій, забезпечувати належний рівень науково-технологічного

співробітництва, забезпечувати постійний обмін досвідом між інтелектуальними та навчально-освітніми центрами, залучати кошти в межах програм міжнародної технічної допомоги ЄС на модернізацію інфраструктури прикордонних територій України, розвиток інноваційного підприємництва, становлення сучасних інститутів інноваційної економіки.

Динаміку прямих іноземних інвестицій в Україні з 2010р. по 2020 рр. наведено у таблиці 2.5 та на рис. 2.4 [5].

Таблиця 2.5

Прями іноземні інвестиції в Україні з 2010 по 2020 р.р.

Ріки	ГПП в Україну		ГПП з України		Сальдо	
	Поточний рік	Різниця з попереднім роком	Поточний рік	Різниця з попереднім роком	Абсолютна величина	Відсотки
2010	6495	1679	736	574	+5759	23.7
2011	7207	712	192	-544	+7015	21.8
2012	8401	1194	1206	1014	+7195	2.6
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43.3
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92.7
2015	-458	-868	-51	-162	-407	-236.1
2016	3810	4268	16	67	+3794	-1032.2
2017	3692	-118	8	-8	+3684	-2.9
2018	4455	763	-5	-13	+4460	21.1
2019	5860	1405	648	653	+5212	16.9
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118.2

Як наочно видно на рисунку, в порівнянні з 2019р. в 2020р. спостерігається істотне падіння інвестиційних надходжень в Україну.

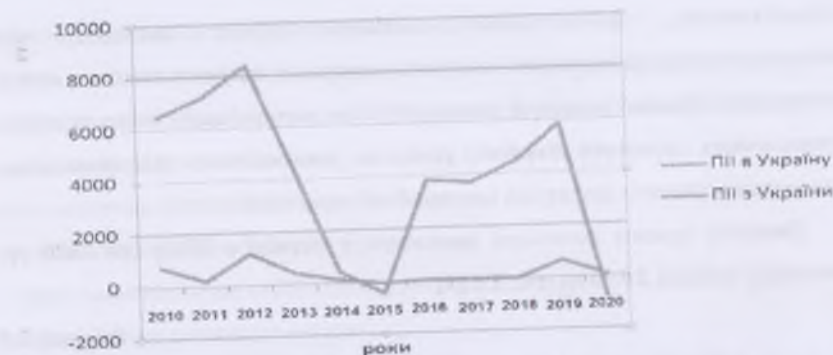

Рис. 2.4. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні з 2010р. по 2020 рр.

Слід особливо відзначити перспективи активізації інвестиційно-інноваційної діяльності на прикордонних територіях України. Динаміка капітальних інвестицій в прикордонні регіони виглядає наступним чином (таблиця 2.6) [6].

Таблиця 2.6

Капітальні інвестиції за прикордонними регіонами за 2010-2019 роки (млн.грн)*

Region	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Вінницька	3544,7	5081,0	5824,1	6109,5	5674,6	7373,0	8301,9	11744,1	17626,5	15724,9
Волинська	1767,0	2577,1	3254,4	3327,1	3389,7	6166,8	6384,2	7041,9	8687,0	12664,0
Донецька	14993,9	26802,0	31721,9	27912,4	13155,3	8304,3	11902,2	17268,9	26979,4	30594,5
Житомирська	2011,5	2519,8	2892,6	3005,4	2904,9	4044,4	5573,5	7722,0	8742,3	8466,9
Закарпатська	2205,4	3051,9	2736,1	2645,8	2638,7	3778,4	4663,0	5621,7	7500,6	9330,3
Івано-Франківська	4378,7	4256,2	5166,9	4797,2	6837,5	9609,3	7947,6	9707,8	9393,7	9305,5
Київська	11331,4	17672,9	20366,8	20696,6	19653,5	24359,1	33411,4	34494,5	40713,4	50295,7
Кіровоградська	2123,1	3993,2	4576,2	3224,0	3122,4	4057,1	6355,3	7320,9	7181,5	7794,3
Луганська	5646,0	6979,7	8222,6	11369,3	5222,6	2060,1	4122,2	3329,8	3219,3	3357,5
Львівська	8830,2	12114,0	11173,3	9816,7	9555,0	13386,5	18605,2	24105,9	28995,5	31061,5
Одеська	9723,8	9347,3	14631,2	11872,2	9361,3	9983,5	16728,7	22299,7	23787,8	21080,1
Рівненська	1937,1	2565,8	2770,9	2837,3	2804,6	4334,2	4324,1	6126,8	7228,0	6729,2
Сумська	2187,6	3022,1	2871,2	2721,3	2798,1	3663,0	5762,6	6947,1	7749,9	7734,2
Харківська	8063,4	13035,0	14759,2	9292,6	8032,3	11246,7	16545,9	19361,7	23551,3	22834,6
Чернівецька	1714,7	1794,3	2229,3	2257,4	1686,9	2789,2	2668,8	2992,1	3720,6	4096,8
Чернігівська	1890,9	2397,0	2737,3	2842,0	2621,2	3550,2	5318,5	7351,1	8971,3	8740,5

*Дані наведено за 2014-2019 рр. без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

На рис. 2.5 наведено капітальні інвестиції за прикордонними регіонами за 2017- 2019 рр.

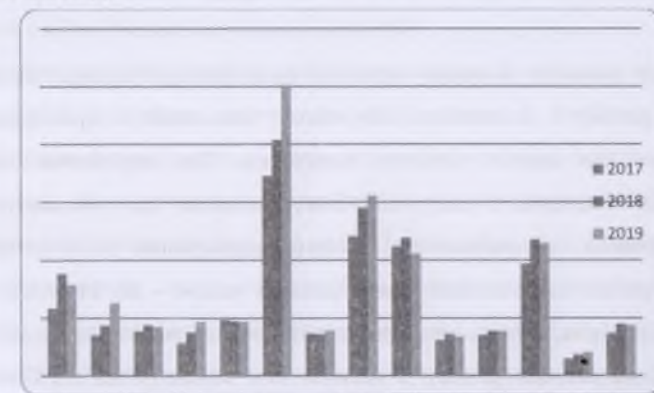

Рис. 2.5. Капітальні інвестиції на прикордонних регіонах за 2019 р. (складено на основі [6])

Як видно з рис. 2.5, найбільша кількість капітальних інвестицій в 2019 р. припадає на Київську область (50295,7 млн. грн) і вона зросла в порівнянні з попередніми роками; за нею йде Львівська - (31061,5 млн. грн), де обсяг інвестицій за останні три роки також збільшується; і Харківська, де спостерігається деяке зменшення в порівнянні з 2018 р. (відповідно 23551,3 і 22874,6 млн. грн).

Зрозуміло, що інвестування в регіон залежить від багатьох факторів – не тільки його географічного положення, тому слід виділити складові, які суттєво впливають на інвестиційну привабливість будь-якого регіону, в тому числі і прикордонного, та можуть сприяти залученню в регіон інвестицій.

Інвестиційна привабливість регіону залежить від наступних основних складових:

- соціально-демографічної;
- інноваційної;
- ефективності економічних відносин;
- фінансово – виробничої;

- корумпованості взаємовідносин в економічній сфері;
- наявності і рівня розповсюдженості неформальних економічних відносин.

Однак вимір динаміки та впливу вказаних вище факторів на інвестиційну привабливість регіону і можливість залучення інвестицій в прикордонні регіони залежить від великої кількості показників. Так, виробнича сфера характеризується наявністю ресурсної бази, умовами, що забезпечують інтеграційні процеси, сформованістю системи відтворення в об'єктивно сформованій у регіоні спеціалізації і визначальним чином – від інноваційної активності підприємств, установ та організацій, розташованих на території регіону. Фінансова система регіону в великій мірі залежить від стабільних доходів підприємств, установ та організацій, населення – і вирішальним чином від стану фінансового ринку, іпотечних кредитів та динаміки іпотечного ринку. Провідне значення для інвестиційної привабливості регіону має соціально-демографічна ситуація, яка характеризується рівнем соціальної диференціації суспільства, бідності, депопуляції населення, доступності освіти, культури, медичного обслуговування, житла, послуг зв'язку. Велику роль в можливості залучення інвестицій в прикордонний регіон відіграє відсутність криміналізації суспільства, тіньової економіки, корупції [2, с. 185].

Таким чином, визначаються межі прийняття актуальних управлінських рішень для забезпечення інвестиційної привабливості регіону.

Рішення питань інвестиційної привабливості прикордонного регіону пов'язане із проблемами інформаційно-методичного забезпечення, як регіональної системи управління, так і господарюючих суб'єктів незалежно від форми власності й виду діяльності. Проблема інформаційно-методичного забезпечення є надзвичайно гострою та такою, яка знаходиться у фундаменті створення механізму системи управління інвестиційною привабливістю прикордонного регіону. Відсутність об'єктивної інформації, непрозорість, бар'єри на шляху отримання інформації фактично блокують залучення інвестицій в регіон [3, с. 80].

Стратегія забезпечення інвестиційної привабливості прикордонного регіону являє собою програму дій, які спрямовані на досягнення намічених цілей (забезпечення залучення інвестицій).

Для розробки стратегії залучення інвестицій в регіон, оцінки процесу її реалізації необхідна організація об'єктивного й всебічного моніторингу економіки й суспільства з метою визначення системи внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на привабливість регіону для потенційних інвесторів і мають можливість сприяти залученню інвестицій в прикордонний регіон.

Моніторинг стану інвестиційної привабливості прикордонного регіону являє собою науково обгрунтовану систему періодичного збору, обробки й аналізу інформації; оцінку й прогнозування соціально-економічної ситуації в регіоні; розподіл по відповідних органах управління об'єктивної й достовірної інформації про стан об'єктів і територій регіону, що роблять істотний вплив на інвестиційну привабливість регіону в цілому, і про можливі погіршення ситуації в регіоні, що може знизити його привабливість для інвесторів.

Як показує практика, в сучасних умовах обмеженості державного втручання в економіку управління залученням інвестицій на регіональному рівні зводиться до реалізації функції регулювання. Дана функція в рамках управління інвестиційною привабливістю прикордонного регіону розглядається як цілеспрямований вплив регіональних органів влади на основні соціально-економічні параметри для досягнення необхідного економічного стану регіону шляхом збалансування інтересів господарюючих суб'єктів з метою підвищення рівня життя населення й стійкого та збалансованого розвитку економіки.

Функція регулювання в системі управління інвестиційною привабливістю на регіональному рівні проявляється в діяльності органів влади по нейтралізації виявлених в ході моніторингу загроз, після чого здійснюється розробка комплексу управлінських впливів по їх регулюванню. Заходи й механізми, що забезпечують інвестиційну привабливість регіону, розробляються на основі прогнозів прогностичними органами й використовуються для забезпечення залучення інвестицій і збалансованого та стійкого розвитку регіону.

регіону

В умовах ринкової економіки держава не може директивними методами управляти діяльністю всіх суб'єктів господарювання на території регіону й, отже, необхідно забезпечити оптимальний вплив національних і місцевих органів влади на соціально-економічну ситуацію в регіоні шляхом використання мотиваційних механізмів і ефективних непрямих економічних регуляторів.

Однієї з найбільш важливих завдань діяльності регіональних органів управління в рамках забезпечення інвестиційної привабливості регіону є моніторинг її стану, у ході якого проводиться оцінка й аналіз стану інвестиційної привабливості регіону. Підставою для оцінки інвестиційної привабливості, факторів і загроз, які її забезпечують, потенційних і реальних збитків від недоотриманих інвестицій є критерії інвестиційної привабливості, які виражаються через систему показників. Через широту й різноманітність факторів дестабілізації неприпустимо ізольоване використання окремих критеріїв і показників для оцінки інвестиційної привабливості прикордонного регіону. Необхідний комплексний і взаємодоповнюючий їхній аналіз.

Система управління інвестиційною привабливістю регіону це досить складна сукупність елементів, що реалізує основні принципи й функції управління й об'єктивно володіє здатністю забезпечити залучення інвестицій в регіон. Слід зазначити, що система управління інвестиційною привабливістю (залученням інвестицій) регіону повинна мати властивості оновлюваної системи, що постійно адаптується й удосконалюється. Її мета, структура, ресурси й засоби, напрямки, форми й методи діяльності мають змінюватися відповідно до змін внутрішнього й зовнішнього середовища, забезпечуючи при цьому прийнятний стан інвестиційної привабливості регіону в кожен конкретний момент часу.

Аналіз ситуації в регіонах України показав, що, незважаючи на наявність розробленої концепції й методики програмно-цільового управління різними соціально-економічними процесами, як на національному рівні, так і на рівні

окремих регіонів, суб'єктів господарювання, передчасно говорити про існування будь якого алгоритму залучення інвестицій в регіон.

Існуюча практика використання програмно-цільового підходу - лише тактика управління соціально-економічними процесами, яка забезпечує вирішення завдань в міру виникнення потреби в вирішенні окремих проблем. Таким чином, у сучасних умовах діяльність державних органів управління в основному спрямована на компенсацію збитків від недоотриманих інвестицій або на подолання негативних тенденцій розвитку об'єкту [7, с. 134].

Сформована ситуація диктує необхідність розробки системи програмно-цільового управління інвестиційною привабливістю регіону, що дозволяє перейти від епізодичних (авральних) заходів до створення стабільного механізму цільової орієнтації всіх елементів (учасників) процесу залучення інвестицій на регулярне виявлення і вирішення всієї сукупності проблем.

Випереджальне управління на основі здійснення планомірної діагностики стану інвестиційної привабливості регіону, своєчасного виявлення факторів її зниження, прогнозування можливих проблем, виявлення перспективних резервів соціально-економічного розвитку спрямовано на пошук і вибір альтернативних заходів і механізмів залучення інвестицій в прикордонні регіони. Використання принципу випереджального управління дозволяє реалізувати стратегію залучення інвестицій, спрямовану на недопущення зниження інвестиційної привабливості регіону. Стратегія, яка заснована на "запізнілому" регулюванні по вже розгорнутим негативним процесам (втрати можливих інвестицій), повинна поступитися місцем розробці і проведенню в життя рішень, покликаних попередити зниження інвестиційної привабливості. Ефективне функціонування системи управління вимагає своєчасного забезпечення регіональних органів влади об'єктивною й достовірною інформацією. Це ставить завдання створення інформаційно-аналітичного центру при адміністрації області. Основною метою створення даного центру є підвищення ефективності збору, обробки й розподілу даних про стан різних об'єктів на території регіону в інтересах інформаційної підтримки органів

регіональної влади й місцевого самоврядування при вирішенні завдань управління соціально-економічними процесами і в тому числі завдань залучення інвестицій в регіон.

Побудова цільової моделі управління залученням інвестицій в регіон з врахуванням всіх можливих цілей є найбільш важливим і складним елементом методичної роботи із застосуванням програмно-цільового підходу. Цільова модель розглядається як впорядкована система субпідрядних цільових завдань, розташованих по рівням спільності, значимості, доцільності і послідовності досягнення. Моніторинг основних економічних показників інвестиційної привабливості регіону показав, що найбільш значимими є досягнення наступних підцілей:

- прийняття термінових і радикальних заходів з тим, аби припинити процес скорочення населення – причому як в місті, так і на селі, вирішення проблеми кваліфікованої робочої сили (робочих професій). В арсеналі місцевих органів влади тут можливий широкий вибір засобів, методів та інструментів;
- активізація інноваційної діяльності на території регіону, створення ринку інтелектуальних ресурсів та інноваційної інфраструктури, налагодження імпорту новаций, інновацій, ліцензій, «ноу-хау»;
- запровадження дешевих технологій іпотечного кредитування з використанням вітчизняної валюти (наприклад, німецької системи «буд-заощаджень», програм побудови дешевого соціального житла);
- запровадження системи антикорупційних заходів шляхом переведення системи надання державних послуг з дозвільної системи на повідомлюючу та прийняття заходів для забезпечення невідворотної (а не жорсткої) відповідальності фізичних та юридичних осіб за корупційні діяння;
- підвищення ефективності господарської діяльності всіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності й виду діяльності;
- постійне збільшення дохідної частини бюджету.

Підвищення ефективності господарської діяльності підприємств й організацій є підциллю різних блоків стратегії залучення інвестицій, наслідком

реалізації інших підцилей з інших галузей «дерева цілей» залучення інвестицій (розвиток ринкової, промислової інфраструктури та ін.), а, крім того, впливає на успішне впровадження в життя більшості заходів реалізації стратегії підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Таким чином, підвищення ефективності господарської діяльності підприємств і організацій, та стабілізацію виробництва варто вважати основною метою стратегії залучення інвестицій в регіони. Використання програмно-цільового підходу в системі управління процесами залучення інвестицій в регіон може одержувати конкретний прояв в розробці й реалізації цільової комплексної програми залучення інвестицій в регіон, яка представляє собою комплекс заходів, що забезпечують досягнення поставлених цілей, а саме підвищення рівня інвестиційної привабливості прикордонних регіонів і, як наслідок, збільшення кількості інвестицій, які будуть в ці регіони надходити.

Література:

1. Бабій Г. Я. Інвестиційно-інноваційні процеси в українсько-польському транскордонному регіоні як чинник суспільно-психологічних змін на прикордонних територіях. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 4. С. 246-255. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepsru_2014_4_31 (дата звернення 26.09.2021р.).
2. Головченко О.М. Методичне забезпечення оцінки інноваційно-інвестиційного клімату регіону. *Інноваційно-інвестиційний клімат Українського Причорномор'я: стан і безпекоорієнтований розвиток* : кол. моногр. / За ред. М.М.Меркулова. Рига, Латвія : "Baltija Publishing", 2019. С.184-203.
3. Довженко В. А., Русак О. П., Золотницька Ю. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення прогнозування і планування соціально-економічного розвитку територій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 6, С. 79 – 84. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7385&i=12> (дата звернення 23.09.2021р.).
4. Капітальні інвестиції за регіонами за 2010-2019 роки. Держстат.

України, 1998-2019. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ibd/kinv_r_rik/kinv_r_rik_u.htm (дата звернення: 23.09.2021р.).

5. Мілашовська О.І. Прикордонний регіон як об'єкт дослідження регіональної економіки. *Ефективна економіка*, 2010. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=173> (дата звернення: 26.09.2021)

6. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 26.09.2021р.)

7. Федулова С.О. Наукові засади формування та розвитку регіональних соціально-економічних систем: монографія. Дніпро: ДВНЗ УХДТУ, 2017. 375 с.

2.5. Характер конфіденційної інформації у заходах з конкурентної розвідки

Світ бізнесу пронизаний інформацією, але не завжди ця інформація дістається просто. У розвинених країнах на потік поставлений видобуток конфіденційної інформації, і якщо на це не шкодувати грошей, то можна отримати будь-яку інформацію, наскільки б секретною вона не була. Посидання конфіденційних і відкритих джерел інформації в конкурентній розвідці потрібно переважно для взаємної перевірки джерел [5, с. 79].

1. Можливість Інтернету. Важливим, але поки ще недостатньо використовуваним ресурсом конкурентної розвідки є платні професійні бази даних. Використання їх потенціалу вимагає фінансових витрат не тільки на трафік, але й за право доступу [5, с. 79].

У найбільшій в світі повнотекстовій інформаційній системі Lexis-Nexis знаходиться понад 2 млрд. документів, зібраних за 30 років. Юридичні документи зібрані за 200 років. Швидкість збільшення бази – 2 млн нових документів на добу.

Багато платних баз даних надають користувачам автономні (внутрішні) пошукові системи. Ці пошукові системи зовні схожі на поширені Яндекс або

Апорт, але шукають вони краще з тієї причини, що вся інформація заздалегідь проіндексована.

Структура друкованого збірника ділить бази даних (БД) на дві категорії – українські та зарубіжні. По кожній з двох категорій виділяють групи БД: галузеві, комерційних пропозицій, торгівлі і комерційної інформації; довідково – інформаційні, патентні та правові. По кожній базі вказують такі параметри: фірма – засновник і країна, способи доставки інформації (розсилка, вхід за паролем та ін.), умови та розміри оплати, режим оновлення.

До певного часу друковане видання було виправданим. Зараз же, коли Інтернет став загальним, видання друкованого довідника платних баз буде вважатися анахронізмом. Проте служба конкурентної розвідки, якщо вже вона створена на підприємстві, повинна мати свій каталог платних баз даних, які корисні для досліджень конкурентів. Служба повинна знати приблизні склад баз, умови оплати тощо.

Звичайно, при сприятливому збігу обставин служба конкурентної розвідки повинна б переконати керівництво свого підприємства в тому, що потрібно встати на абонентське обслуговування по одній або декільком найбільш важливим платним базам даних.

Прогрес в сфері професійних баз даних йде вражаючими темпами. Своєчасну і необхідну інформацію раніше було отримати доволі складно і, безсумнівно, дорого. Три найбільші бази даних Dialog, Lexis-Nexis і Dow Jones фактично монополюють ринок закритої ділової інформації в Інтернеті. У даний час таких компаній, які здатні надати вам потрібну інформацію, нараховуються тисячі. При цьому значна частина їх пропонує інформацію безкоштовно або за символічну плату.

Основна частина інформації, яку показують пошукові системи Яндекс, Рамблер, Апорт та ін., просторочена, оскільки самі пошуковики не контролюють актуалізацію тих даних, які знайдені за їх допомогою. Тому майже марно працювати в безкоштовному Інтернеті для того, щоб знайти інформацію, яка

У даному дослідженні його автори зробили спробу обґрунтувати підходи до розробки і впровадження науково обґрунтованих політики і стратегії соціально-економічного та науково-технологічного розвитку прикордонних регіонів. Також наведено окремі інструменти їх реалізації.

Для формування цілісної, ефективної політики і стратегії розвитку транскордонного співробітництва в Україні необхідно розробити теоретико-методологічні основи співробітництва і обґрунтувати нові форми та механізми його поглиблення в світлі концепції євроінтеграції.

На шляху до вступу України до ЄС необхідно узагальнити досвід європейського транскордонного співробітництва як попереднього і доповнюючого етапу інтеграції в регіональному вимірі. Сьогодні необхідна розробка та реалізація транскордонної політики і стратегії розвитку прикордонних регіонів з урахуванням європейського досвіду трансрегіонального стратегування, об'єктом якого є сталий соціально-економічний та науково-технологічний розвиток єврорегіональної системи в єдності її людського, природно-ресурсного, виробничого потенціалів.

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Балахонова Олеся Василівна – д.е.н., професор кафедри бізнесу і права Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» Вінницького соціально-економічного інституту (1.3)

Головченко Олена Миколаївна – д.е.н., професор кафедри економіки і менеджменту Національного університету «Одеська морська академія» (2.4)

Гуральська Вікторія Валентинівна – магістрант кафедри міжнародного менеджменту та інновацій Державного університету «Одеська політехніка» (2.5)

Гутарева Юлія Василівна – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту та інновацій Державного університету «Одеська політехніка» (1.1)

Деркач Тетяна Вадимівна – д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Міжнародного гуманітарного університету (2.3)

Запорожець Олена Федорівна – к.е.н., викладач кафедри менеджменту Міжнародного гуманітарного університету (2.2)

Захарченко Віталій Іванович – д.е.н., професор кафедри міжнародного менеджменту та інновацій Державного університету «Одеська політехніка» (вступ, 1.1, 2.3, 2.5, післямова, технічна редакція)

Івлієва Ольга Михайлівна – к.пед.н., доцент кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності Ізмайльського державного гуманітарного університету (2.2)

Ковтуненко Ксенія Валеріївна – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародного менеджменту та інновацій Державного університету «Одеська політехніка» (1.1)

Ковтуненко Юрій Володимирович – д.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту Державного університету «Одеська політехніка» (2.5)